

[Arbetsmaterial]

Uvas – hela kommunens ansvar

Netta Korhonen,
SAMHÄLLSKONTRAKTET

Monica Widelund
ESKILSTUNA KOMMUN

Jenny Asp
VÄSTERÅS STAD

Karolina Öjemalm
VÄSTERÅS STAD

Om att se systemet – se flera perspektiv samtidigt

Vi brukar hävda att systemsyn inte är en metod, utan att det handlar om ett förhållningsätt. Ett sätt att se, som ordet indikerar. Vi kan förstå mer av vår verklighet om vi ser den från flera olika perspektiv. I en komplex verklighet finns inte en objektiv sanning, det finns alltid flera olika perspektiv och när vi ser andra, och andras, perspektiv blir det lättare. Det blir inte svårare. Det blir lättare när vi förstår varför andra beter sig, sett från vårt perspektiv, så väldigt konstigt. Det blir lättare när vi förstår att det alltid finns flera olika behov och syften som ska uppnås samtidigt, ofta sådana som krockar med varandra. Den optimala lösningen finns inte. Vi behöver alltid balansera olika perspektiv mot varandra. Det betyder i praktiken att vi i vår del av systemet kan behöva göra något som vi själva tycker är meningslöst, men som andra, i en annan del av systemet, behöver för att möta sina behov. Att vi gör meningslösa saker behöver inte tyda på att systemet är dysfunktionellt. Det tyder på att systemet är komplext och att det samtidigt finns flera olika behov, som vi behöver se och förstå

”Tankar om styrning – Lennart Wittberg”

01

Om UVAS

I det nationella socialfondsprogrammet ESF+ konstateras att unga utan etablering på arbetsmarknaden och utan fullföljd gymnasieutbildning är en särskild riskgrupp. Problematisk skolfrånvaro och skolavhopp har stor inverkan på denna utmaning. Våren 2023 var 84,6 procent av pojkarna och 85,8 procent av flickorna som slutade grundskolan behöriga till något av gymnasieskolans nationella program. Skillnader i resultat mellan skolor har ökat över tid där socioekonomiska skillnader har betydelse för resultaten. Av samtliga gymnasiestuderande fullföljde 81% sin gymnasieutbildning efter 5 år.

En gymnasieutbildning är nästintill nödvändig för att komma in och etablera sig på arbetsmarknaden. Trappan mot en ökad utbildningsnivå börjar redan i grundskolan och om yngre elever inte lyckas med att få behörighet till gymnasiet påverkar det övriga steg i utbildningstrappan. I studien "Rätt stöd i rätt tid - en studie av studieavbrottsförebyggande insatser inom Socialfonden 2014–2020" konstateras att det krävs ett förebyggande arbete i skolan innan studieavbrotten längre fram är ett faktum.

01

Om UVAS

Att som ung etablera sig på arbetsmarknaden är en grundförutsättning och ett av de viktigaste stegen på vägen mot ett självständigt liv och att bli en del av samhället. De unga klarar oftast övergången från skola till arbetsliv på ett bra sätt även om det för vissa blir en utmanande process. Ungefär var tionde person i åldern 16–29 år varken studerar eller arbetar under minst ett år av sin ungdomstid och riskerar därmed att hamna i ett utanförskap. Hur allvarligt och långt detta utanförskap blir varierar från en kortare period till att det blir ett långvarigt utanförskap som är svårt att bryta. Det leder till stora negativa konsekvenser med ökad risk för personligt lidande och ohälsa. Det skapar även en samhällsekonomisk kostnad då en stor grupp unga varken arbetar eller studerar och därmed står utanför samhället, (Nielsen et al. (2023), "Olika villkor för etablering", MUCF samt Berg et al. (2021), "Nationellt samordnat stöd till unga som varken arbetar eller studerar", MUCF).

Anledningarna till att en ung person hamnar i utanförskap och där övergången från studier till arbete blir problematisk kan vara flera och är ofta komplexa. Svenska ESF-rådets nationella handlingsplan för programperiod 2021–2027 identifierar att socio-ekonomisk bakgrund, funktionsnedsättning som påverkar förutsättningarna att kunna ta ett arbete, psykisk ohälsa och att vara ung och nyanländ i Sverige är faktorer som påverkar risken att hamna i utanförskap. Gruppen UVAS har en tendens att även senare i livet få svårare att hitta ett arbete vilket får konsekvenser i form av lägre levnadsstandard samt ofta sämre hälsa.

01 Om UVAS

Samordningsförbundens uppgift är att i första hand finansiera insatser som ger stöd och rehabilitering till individer som har behov av myndighetsgemensamt stöd, så att de får möjlighet att uppnå eller förbättra sin arbetsförmåga för att kunna försörja sig själva. Ett samordningsförbund ska också stödja samverkan mellan parterna.

Den lag som styr Samordningsförbundens huvudsakliga rättsordning är Finsamlagen. Det innebär att samordningsförbund endast får vidta åtgärder som har stöd i Finsamlagen.

Samordningsförbundet ska ansvara för vissa förvaltningsuppgifter. Det handlar om att se till så att de gemensamma medlen används på det sätt som det är tänkt genom att upprätta en budget och årsplan och att följa upp att insatserna genomförs. Förbundet finansierar insatserna som bedrivs av parterna.

I styrelsen för samordningsförbundet beslutas om mål och inriktning för arbetet utifrån de lokala behov som finns för målgruppen. Ett samordningsförbund kan ses som en struktur för samverkan över tid mellan de fyra parterna. Det ska ses som en naturlig del av parternas ordinarie arbete.

För att ett samordningsförbund ska kunna finansiera en insats behöver samverkan ske mellan minst två av de samverkande parterna. Det innebär att alla fyra samverkande parter inte alltid måste vara berörda. Samarbete kan inte ske enbart mellan två kommuner, eftersom de ses som en part.

I Finsamlagen beskrivs ett samordningsförbunds uppgifter i sjunde paragrafen:

Samordningsförbunden har till uppgift att bl.a.

- besluta om mål och riktlinjer för den finansiella samordningen
- stödja samverkan mellan parterna
- finansiera insatser som ligger inom de samverkande parternas samlade ansvarsområde
- besluta om hur medlen ska användas
- svara för uppföljning och utvärdering
- upprätta budget och årsredovisning

Ett samordningsförbund får inte besluta i frågor om förmåner eller rättigheter för enskilda eller vidta åtgärder i övrigt som innefattar myndighetsutövning eller tillhandahålla tjänster för enskilda.

02 Initiativet

Initiativet innefattade två delar:

Del 1:

- Samla in och sammanställ existerande kunskap om gruppen och hur det är att arbeta med den.
- Kartlägg vilka aktörer i Västerås och Eskilstuna, regionalt och nationellt som arbetar med gruppen idag.

Del 2:

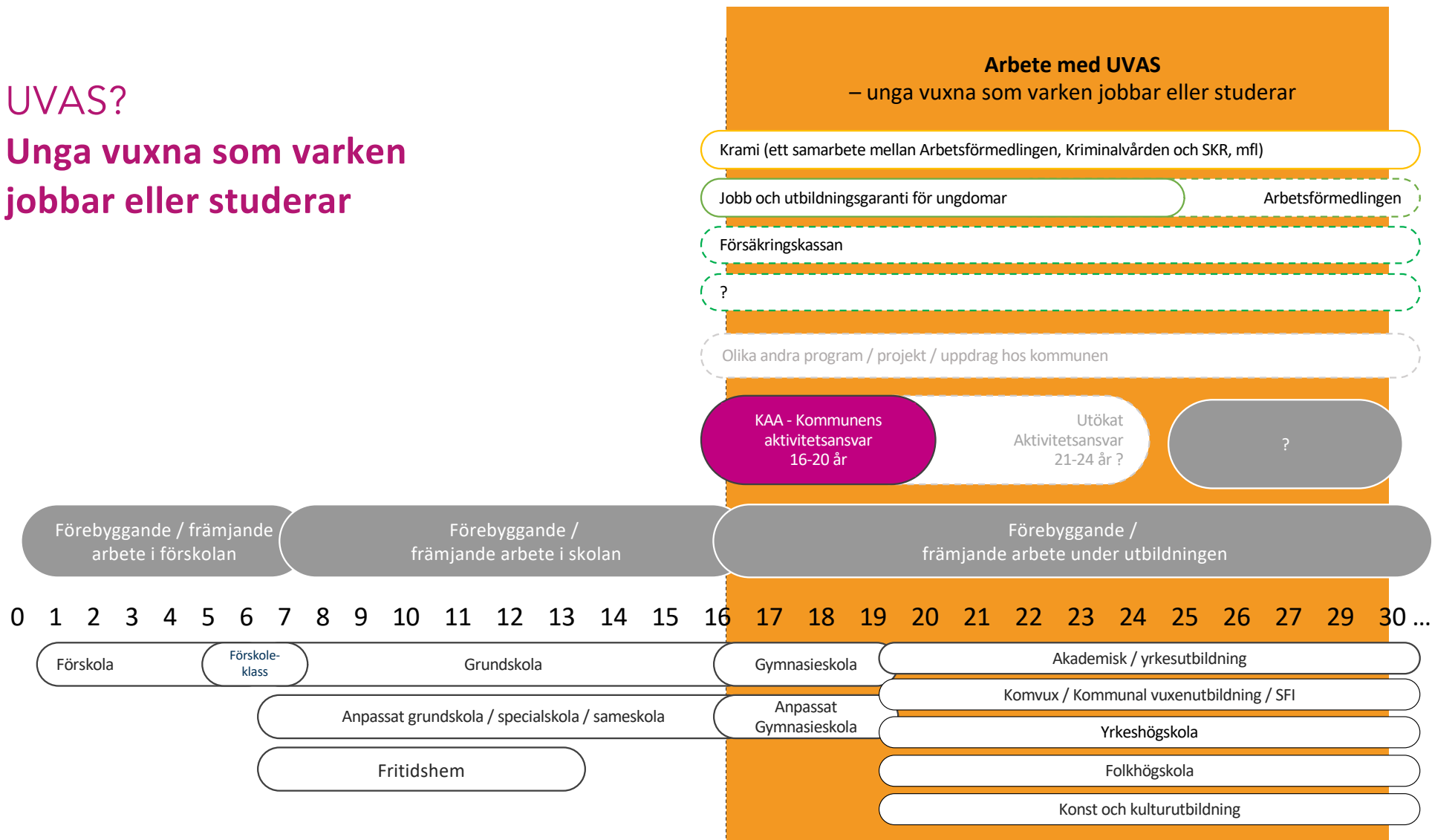
Utifrån sammanställningen av kunskap och kartläggningen av aktörer fortsätter arbetet kring tre punkter:

- Skapa forumträffar för aktörerna att bygga gemensam förståelse för vad som behöver förändras och förnyas samt.
- Börja identifiera lämplig samordnande aktör för UVAS samt hur denna samordning kan organiseras.
- Identifiera behov av forskning.

Utifrån del 1 och 2 kan fortsatt arbete för att utveckla och testa genomföras.

UVAS?

Unga vuxna som varken jobbar eller studerar

02

Kostnad för utanförskap

Enligt nationalekonomen Ingvar Nilssons beräkningar kostar en ung vuxen i utanförskap per år.

- > Samhällsekonomiska förluster
- > Försörjningsstöd
- > utredningar, socialtjänsten, FK, AF, polis. Sjukvård, missbruksvård m.m.

Totalt 560,000 / år och person

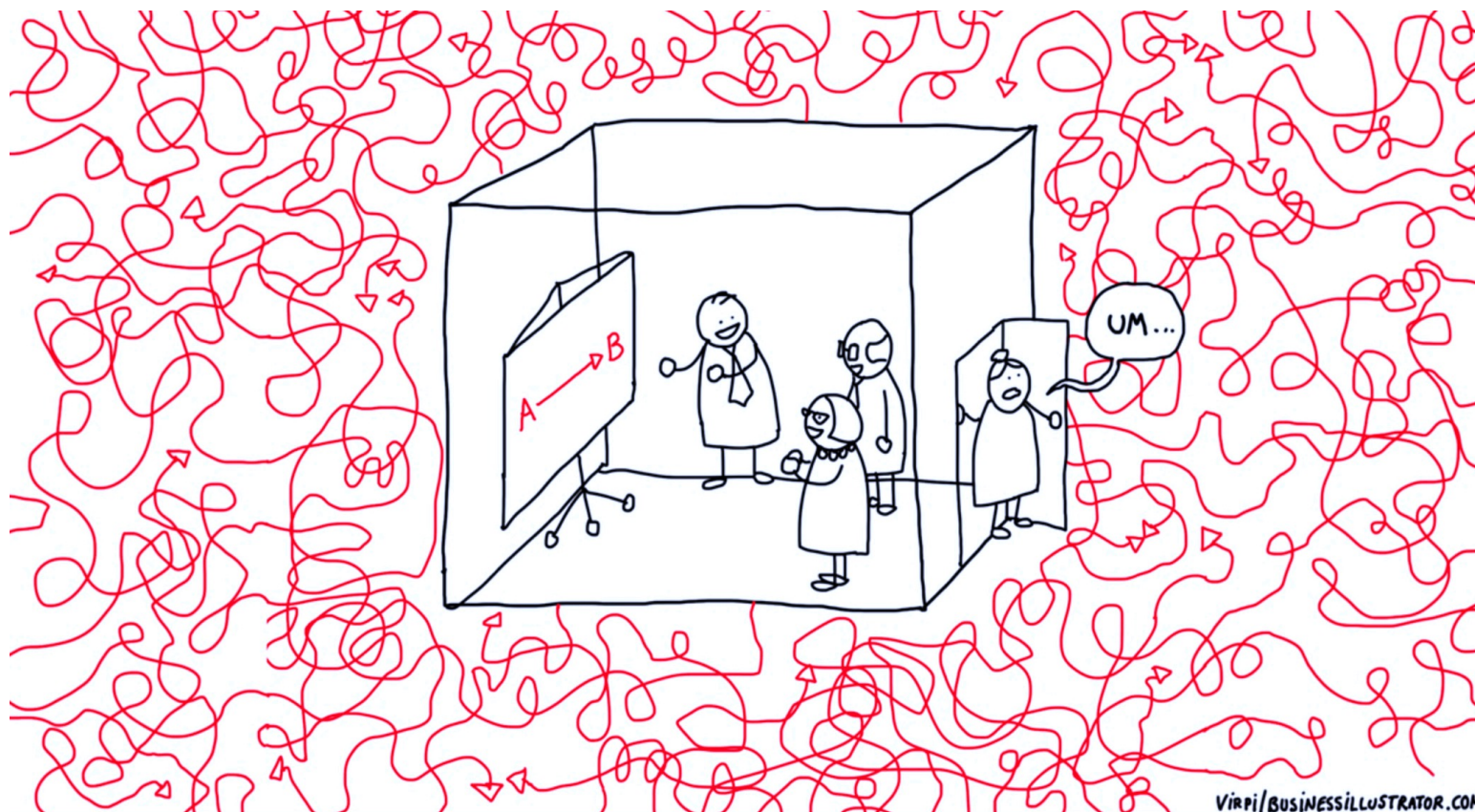
Under livstid?
 $560\,000 \times 82 \text{ år} = 45\,920\,000\text{kr}$

20 %

Ungdomar som finns i riskzon för utanförskap

03

Problematiken

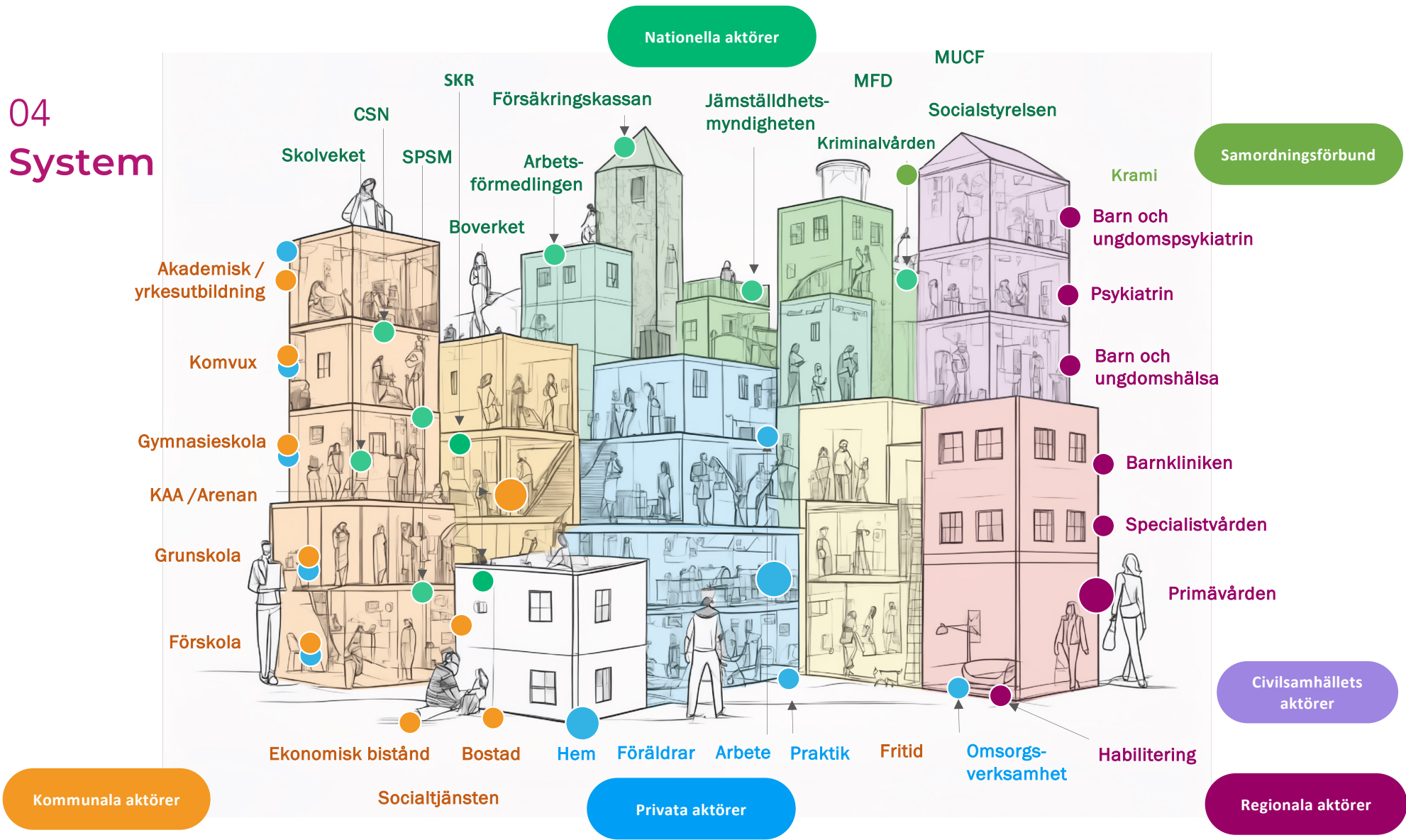
1900-talets
institution

Basverksamhet
som passar alla
vs. speciella
behov

NPF säkra /
barnrättssäkra
undervisningen

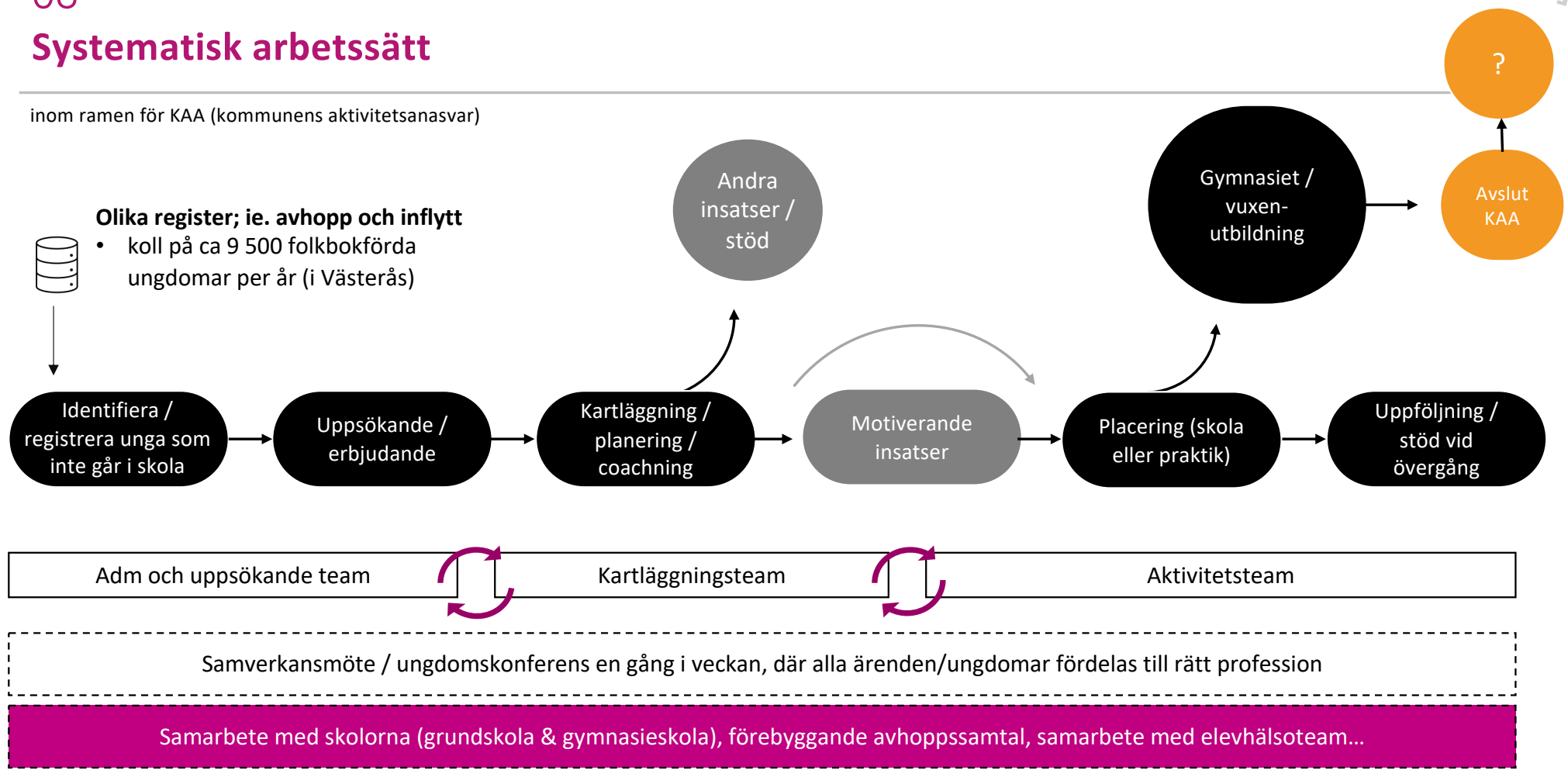
Samhällsekonomisk
samt mänskligt
perspektiv

04 System

06 Systematisk arbetssätt

inom ramen för KAA (kommunens aktivitetsansvar)

07

En väg in

Processen startar efter hemflytt från annan kommun.

Denna process har pågått i 2,5 år. H:s långsiktiga mål är att studera och få en examen.

1 Möte på Arenan efter att hen varit placerad i flera år /hemflytt från HVB-placering. Studie- och yrkesvägledare och socionom träffar ungdom och förälder tillsammans med socialtjänst.

SIP-möte. Boendesituationen är stabil. Vi bokar möte för att göra ansökan till skola.

SIP-möte- Boendesituation behöver bli mer stabil innan vi ansöker om skola. Ungdom har en lång historik med skolmisslyckanden bakom sig och vi behöver göra en bra planering för att undvika att detta sker i gen.

Kontakt med personligt ombud
– Nytt SIP-möte ska bokas in.

Kontakt med LSS- Hur går det med boendeansökan?

Kontakt med Socialtjänst. Socionom rådgör med Socialsekreterare som även har kontakt med HAB och LSS. Vi har pratat om att göra nivåtest hos en av Arenans lärare men utifrån en gedigen pedagogisk utredning från SIS behövs inte det.

Kontakt med arbetsmarknadsenhet:
Studiebesök på en av AME:s verksamheter.

SIP-möte. Ungdomen är åter placerad på annan ort. (BUP, BUP-kid, LSS-regionen, Stödboende, socialtjänst, socialtjänstens öppenvård, LSS, Arenan.)

Kontakt med socialtjänst efter ca 6 månader. Ungdom är åter i Västerås och möte bokas in. Ingen kommer till mötet. Ungdom är återigen placerad. Efter ytterligare sex månader är ungdomen åter i Västerås

Kontakt med ungdom – vill komma i gång med något men beskriver ett mycket dåligt psykiskt mående. Då ungdomen pratar om flertalet myndighetskontakter ges kontaktuppgifter till personligt ombud. Skickar även kontaktuppgifterna till mamma. **Ungdom har blivit myndig nu.**

Arenans arbetsätt

Det finns inte anpassade lärmiljöer för alla barn och unga – kan inte bli separat lösning men en del av grunduppdraget

När gymnasie-examen blir ett nyckeltal kan det bli kontraproduktivt – benägen att ta emot obehöriga elever minskar > riskerar att göra ett underlag för UVAS

Inflation kring samverkansmodeller
Istället för att gå i kärnan av problematiken som hindrar samverkan

Gymnasiet är en frivillig skolform men alla ska få rätt förutsättningar att kunna ta del av undervisningen i ordinarie verksamhet

Utmaning trygghet och studiero
– alla skolor kan inte erbjuda det

Ungas problem är komplexa och har inte alltid någonting med skolan att göra
men t.ex. förälderns ohälsa

Skolan & förskolan är inte anpassat för de barn och ungdomar som vi har idag

Skola och skollagstiftning som inte är riggat för 2020-talets ungdomar och deras kompetenser samt nutida och framtida samhällets och arbetsmarknadens behov.

09

Case-baserad systemutveckling
(Förslag)

[Arbetsmaterial]

08

Case-baserad lärstruktur

“Morbidity and mortality (M&M) conferences are considered to be powerful opportunities for learning and reflection. Traditionally, the goal of M&M conferences is to provide a forum for faculty and trainees to explore the management details of particular cases wherein morbidity or mortality occurred. In carefully reviewing the records and specifics of care, a primary goal of these sessions is to revisit errors to gain insight without blame or derision.”

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1831665/>
https://en.wikipedia.org/wiki/Morbidity_and_mortality_conference

Bild: Olga Guryanova

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 29 30 ...

Förskola

Förskole-
klass

Grundskola

Gymnasieskola

Akademisk / yrkesutbildning

Komvux / Kommunalt vuxenutbildnings / SFI

Anpassad grundskola / specialskola / ...

Fritidshem

Kommunen
aktivitetsansvar

Främja

Förebygga

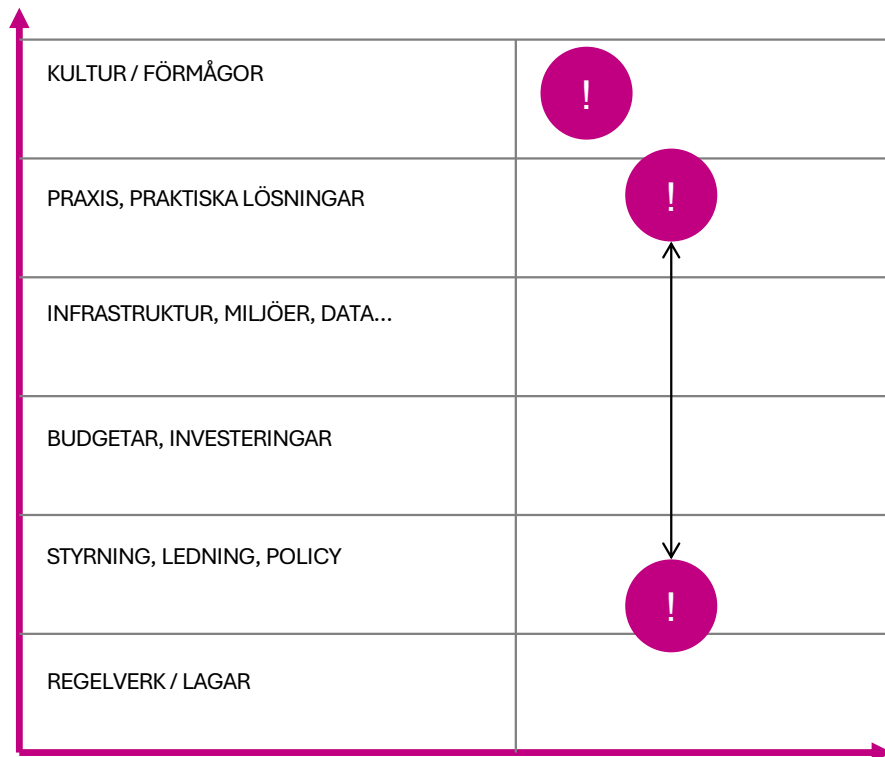
Åtgärda

Trygghet, omsorg, hem, mat osv. (barn & vårdnadshavare)

Trygghet, försörjning, boende, mat osv.

08

Struktur för lärandet och kontinuerlig utveckling?

08

Vilka, hur, hur ofta?

Hur ofta?

När i tid?

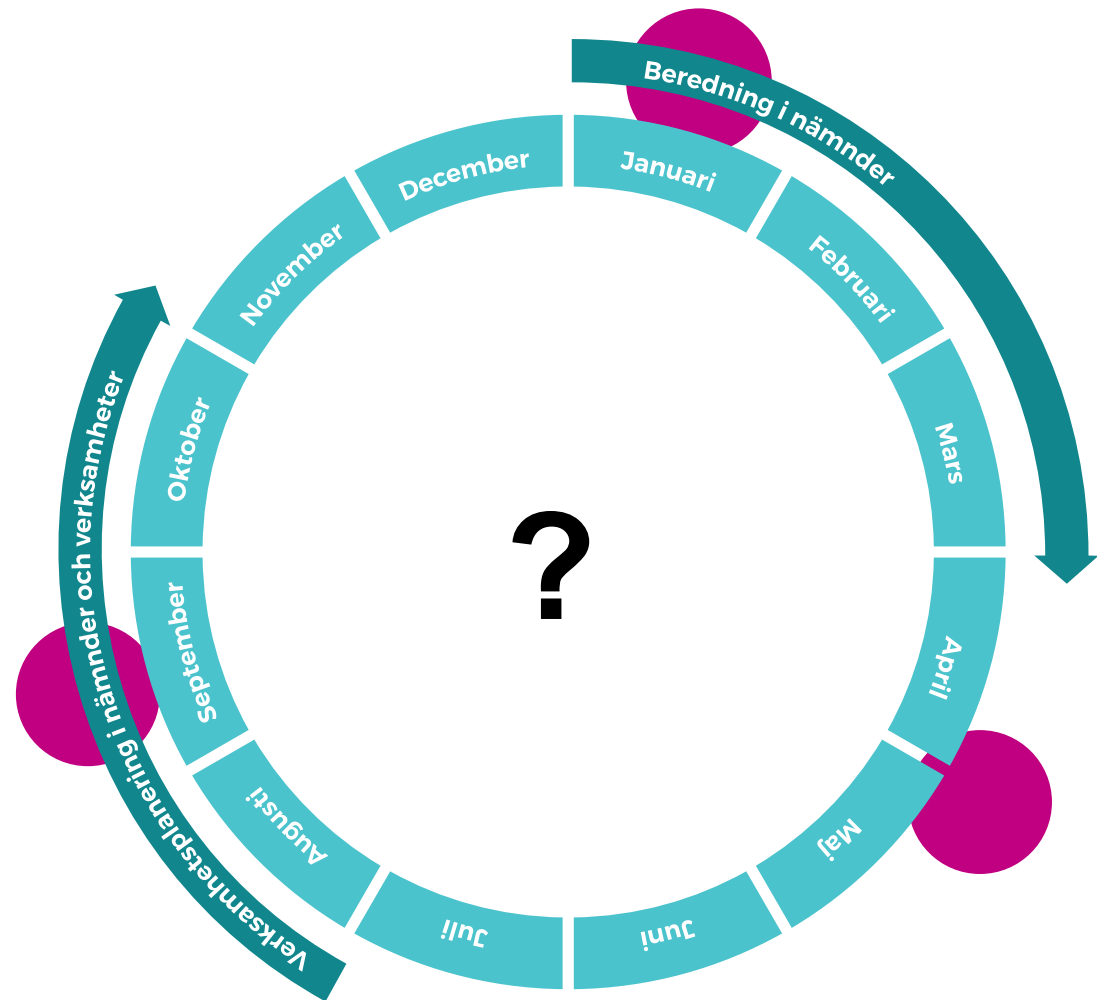
Vilka deltar?

Hur kopplas till pågående
utvecklingsarbete och strukturer?

Hur kopplas till olika nätverk och
mötesforum?

Hur följer vi upp lärandet?

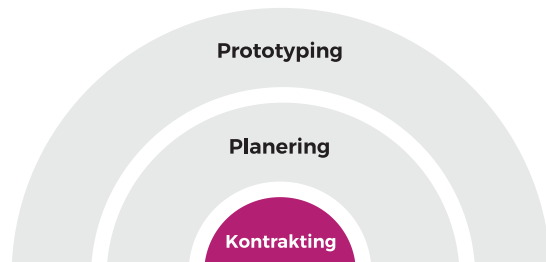
Hur utvecklar vi processen
kontinuerligt?

09

Förslag på vägen framåt

[Arbetsmaterial]

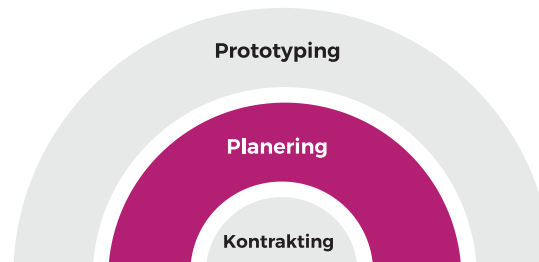

Kontraktingsdialoger

Core team + berörda ledningsgrupper

Både Västerås och Eskilstuna har stor erfarenhet och kunskap av att arbeta med gruppen UVAS. Initiativteamet UVAS kommer att träffa Samhällskontraktets Core-team medlemmar samt relevanta berörda ledningsgrupper för att hålla en presentation på insikterna som tagits fram under arbetets gång samt hålla ett dialog kring hur förankring av ett "case-baserat lärstruktur" borde gå till. Vi jobbar med "kontraktning" av ett nytt/kompletterande struktur Kolla med nationella aktörer som MUCF?

HT 24 – digitalt / hybrid / fysiskt?

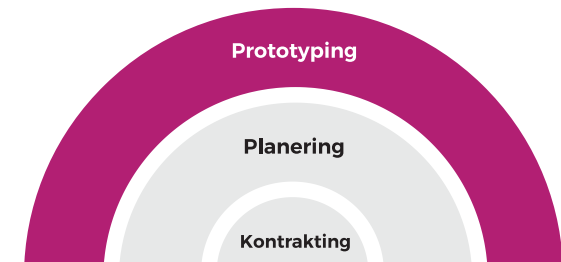
Planeringsdialog

Alla som vi har intervjuat samt övriga berörda / intresserade

Presentation samt workshoppande dialog (med hjälp av menti). Uvas initiativteamet berättar om initiativet för respektive kommun + region. Vi pratar om insikter samt går igenom vårt förslag för fortsatta arbetet.

Vi tar hjälp av klokskap att planera och designa ett prototyp för "case-baserat lärstruktur" som kommer sedan testas i kommande prototypingsfas.

Skicka save the date – ca. 15 januari?
(innan våren klickar i gång i full fart)

Prototyping

Nyckelspelare i respektive kommun + region. Samt alla som har intresse/roll att jobba kopplat främjande, förebyggande och åtgärdande. Bra grund för samverkan?

Heldag med UVAS för att förankra ett gemensam problembild och viljeinriktning. Andra mål för dagen är inspiration, nätverkande, och kunskapspåfyllning. Helt enkelt behöver flera bli involverade i problematiken

Första delen av dagen är öppet för alla men eftermiddagen utgör den första prototypen av kommande case-baserade lärträffarna.

Mars 2025– fysiskt i respektive kommun
Februari, MUCF Spons?